ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση



1950, τελικός Παγκοσμίου Κυπέλλου στο Μαρακανά: Βραζιλία – Ουρουγουάη 1-2, το νικητήριο γκολ της Ουρουγουάης που βύθισε τη Βραζιλία στο πένθος

Μαυρόασπρη ζωή γεμάτη πολύχρωμες φανέλες

Με αφορμή το παγκόσμιο Κύπελλο της Βραζιλίας, ιστορίες, γεγονότα και απόψεις με αφορμή μια μπάλα ποδοσφαίρου…

Γράφει ο **Μάκης Γεωργιάδης**

Ήταν αρχές Ιουνίου του 2011. Επιβιβάστηκα σε ένα ταξί με προορισμό το κέντρο. Στο λιοπύρι του απομεσήμερου, καθώς το καλοκαίρι είχε μπει με ιδιαίτερη όρεξη, όλα στο δρόμο έδειχναν να κινούνται σε έναν αργό ρυθμό. Τον οδηγό τον ήξερα καθώς οι μετακινήσεις μου με το ράδιο ταξί ήταν αρκετά συχνές για ένα μεγάλο διάστημα. Μετά τα γεγονότα της τρέχουσας επικαιρότητας, η συζήτηση δεν άργησε να έρθει στο ποδόσφαιρο. Ήταν πολύ πρόσφατος άλλωστε ο τελικός του Τσάμπιονς Λίνγκ μεταξύ της Μπαρτσελόνα και της Μάντσεστερ Γιουνάιτεντ. Οι Καταλανοί είχαν επικρατήσει άνετα και εμφαντικά με 3-1 και σχεδόν σε όλες τις ποδοσφαιρικές συζητήσεις κυριαρχούσαν ο θαυμασμός και οι έπαινοι για την ομάδα της Βαρκελώνης.

Η συζήτηση εκείνη με το Μάριο, όπως έλεγαν τον οδηγό, έμεινε όμως χαραγμένη στη μνήμη καθώς οι απόψεις του προσέγγιζαν τη δική μου αντίληψη για το ποδόσφαιρό. Στα μάτια του Μάριου το ποδόσφαιρο είχε χάσει τη λάμψη και την αίγλη του παρελθόντος. Η ακραία εμπορευματοποίηση και η μετατροπή του αθλήματος σε ένα προϊόν θεάματος με άμεσο σκοπό το κέρδος όπου πλέον δε χωράνε αναστολές, γίνονταν μέρα με τη μέρα, χρόνο με το χρόνο καταλυτικοί παράγοντες αποστασιοποίησης από το κάποτε κραταιό λαϊκό άθλημα. Η βιτρίνα του σπορ και οι μεγάλες διοργανώσεις όπως το Τσάμπιονς Λίνγκ ή τα παγκόσμια Κύπελλα απομακρύνονται από την εικόνα που είχε στο μυαλό του μεγάλο μέρος φιλάθλων που παρακολουθεί ποδόσφαιρο επί δεκαετίες.

Μια εξήγηση που δίνουν αρκετοί φίλοι αποδίδει σε σημαντικό βαθμό αυτήν την

αποστασιοποίηση σε τάσεις νοσταλγίας και εξιδανικευμένες εικόνες οι οποίες συνήθως συνδέονται με την παιδική και τη νεανική ηλικία. Ίσως και να είναι έτσι. Πάντως αυτή η εξήγηση αν και έχει τη δική της αλήθεια, εντούτοις δεν είναι η αλήθεια.

Ίσως δεν υπάρχει καλύτερο παράδειγμα πάντως στο θέμα της εμπορευματοποίησης από το ζευγάρι του τελικού του 2011 στο Τσάμπιονς Λίγκ. Η Μπαρτσελόνα και η Μάντσεστερ Γιουνάιτεντ, ίσως οι δύο δημοφιλέστερες ποδοσφαιρικές ομάδες παγκοσμίως με έσοδα εκατοντάδων εκατομμυρίων ετησίως. Η τεχνολογική έκρηξη των τελευταίων δεκαετιών, η εξειδίκευση του Τύπου και η μετάδοση πληροφοριών από όλα τα μήκη και πλάτη της γης σε πραγματικό χρόνο δημιούργησαν ένα νέο τοπίο και στον αθλητισμό. Αφαίρεσαν όμως κάτι από τη μαγεία του μακρινού και «άγνωστου» και σίγουρα αλλοίωσαν τη φυσιογνωμία και την ιστορία των συλλόγων οι οποίοι μετατράπηκαν σε επιχειρήσεις εισηγμένες στο χρηματιστήριο και πεδίο κερδοφορίας πολυεθνικών ομίλων και ζάπλουτων εκκεντρικών και μη τύπων.

«Στην πραγματικότητα δεν μου άρεσε η Μπαρτσελόνα», μου είπε κάποια στιγμή ο Μάριος. «πιστεύω ότι από το ποδόσφαιρο χάνεται σιγά σιγά η φαντασία. Χάνεται το απρόβλεπτο. Το παιχνίδι βασίζεται πια πολύ περισσότερο στα αθλητικά προσόντα και στην προσήλωσηη σε ένα τακτικό σχέδιο που εγκλωβίζει το ελεύθερο παιχνίδι. Έτσι και η Μπαρτσελόνα με το παιχνίδι που βασίζεται στην ιδέα ότι όσο περισσότερο κρατάμε τη μπάλα τόσο λιγότερο κινδυνεύουμε και από κει και πέρα θα τα καταφέρουμε να βάλουμε γκολ, εμένα δε με ενθουσιάζει» συμπλήρωσε. Ίσως είχε αρκετή δόση αλήθειας η προσέγγιση αυτή. Σταματήσαμε για λίγο σε ένα φανάρι και στα δεξιά μας ήταν ένα συγκρότημα σχολείων. Στο προαύλιο, δίπλα σε κεντρική λεωφόρο της Αθήνας, οι πιτσιρικάδες έπαιζαν ακόμη ποδόσφαιρο.

«Αν θες με πιστεύεις, αλλά μόνο τέτοια παιχνίδια έχω πια όρεξη να δω», μου είπε κοιτάζοντας το σχολείο. «Πέρναγα προχτές από μια αλάνα στο Περιστέρι. Αλάνα τρόπος του λέγειν βέβαια. Ένας χώρος σαν αυτό το προαύλιο ήταν. Κάθισα σε μια γωνία και χάζεψα τους πιτσιρικάδες για κάμποση ώρα. Προσπαθούσα να διακρίνω ποιος κάνει τις πιο καλές ντρίμπλες. Ποιός τις καλύτερες προσποιήσεις. Έτσι φευγαλέα έψαξα να βρω ποιος θα μπορούσε να μου μοιάζει. Να παίζει με τον τρόπο που έπαιζα κι εγώ. Εκεί κάπου στα τέλη της δεκαετίας του ΄60…», συνέχισε. Άλλες εποχές, άλλα ποδοσφαιρικά ινδάλματα, ασπρόμαυρες εικόνες στις τηλεοράσεις και το πρώτο Μουντιάλ σε ζωντανή μετάδοση από το Μεξικό.

Αναπόφευκτα σκέφτηκα πως σε εκείνες τις κάπως μακρινές εποχές, εκτός από την παιδική

αθωότητα του καθενός, πως πιο εύκολο ήταν να παρακολουθήσει κανείς διά ζώσης τα ινδάλματά του στο γήπεδο να παίζουν μπάλα και πόσο προσεγγίσιμο είναι σήμερα για τους απανταχού φτωχοδιάβολους πιτσιρικάδες να δουν από κοντά ένα μεγάλο παιχνίδι Τσάμπιονς Λίγκ ή πολύ περισσότερο για τους πιτσιρικάδες από τις φαβέλες του Ρίο, του Σάο Πάολο ή της Φορταλέζα να δουν από κοντά τους ποδοσφαιριστές της Σελεσάο.



Ελάχιστες έως καμία είναι η πραγματικότητα. Ή ίσως κάποιοι τυχεροί να έχουν την ευκαιρία σε κάποια φιλανθρωπική εκδήλωση. Τότε ήταν πολύ πιο πρόσφατα τα παραδείγματα της Νότιας Αφρικής η οποία μόλις είχε διοργανώσει το προηγούμενο Παγκόσμιο Κύπελλο. Απίστευτη φτώχεια και δυστυχία στις παραγκουπόλεις και αυτής της χώρας και το ποδόσφαιρο μια πανάκριβη ενασχόληση μόνο για αρκετά πλούσιους και ευκατάστατους.

«Θυμάμαι σαν τώρα να γυρίζουμε στο σπίτι εγώ και οι τρεις αδερφοί μου από τις αλάνες του Περιστερίου που κλωτσάγαμε το τόπι με σακατεμένα γόνατα και γεμάτοι γρατζουνιές. Μόλις μας έβλεπε η μακαρίτισσα η μάνα μου ξετύλιγε ένα δίκλωνο καλώδιο που είχε και μας πλάκωνε έναν έναν με τη σειρά. Εμείς πιστεύαμε πως μας χτύπαγε επειδή έβλεπε τα τραυματισμένα πόδια και τα λερωμένα ρούχα…» συνέχισε τη διήγησή του ο Μάριος.

Του είπα κι εγώ κάποιες ανάλογες ιστορίες οι οποίες διαδραματίστηκαν περίπου 15 χρόνια αργότερα. Όμως ο Μάριος κατέληξε με μια συγκλονιστική απλότητα : «Δεν μας χτυπούσε όμως η μάνα μας ούτε για τα λερωμένα ρούχα, ούτε για τα γδαρσίματα και τις μελανιές. Λίγο πριν πεθάνει όταν τη ρώτησα ¨ρε μάνα γιατί μας χτυπούσες τότε που γυρίζαμε από τις αλάνες με εκείνο το δίκλωνο καλώδιο¨, εκείνη μου απάντησε γιατί χαλάγατε τα παπούτσια. Ένα ζευγάρι όλο κι όλο είχαμε ο καθένας και φυσικά δεν ήταν σε θέση όταν χάλαγαν να μας αγοράζουν καινούρια. Σε τέσσερα παιδιά που όλη μέρα κλώτσαγαν μπάλες ή τέλος πάντων ό,τι έμοιαζε με μπάλα. Τότε, μετά από τόσα χρόνια και μεγάλος πια τη ρώτησα: και γιατί δεν μας το έλεγες;¨ , αλλά απάντηση δεν πήρα….».

Είχαμε φτάσει πια στον προορισμό μου. Τον χαιρέτησα και απομακρύνθηκα. Αν θυμάμαι ακόμη και τώρα την ιστορία αυτή είναι κυρίως για το τελευταίο της κομμάτι. Πόσο η Ελλάδα της δεκαετίας του ΄60 είναι μια μακρινή ανάμνηση, ποδοσφαιρική και όχι μόνο, αλλά και πόσο κοντά.

Από την άλλη πλευρά πώς αυτό το μαγικό τόπι που εξάπτει την παιδική φαντασία μπορεί στη χώρα που λατρεύει το ποδόσφαιρο όσο τίποτε άλλο, να είναι για εκατομμύρια παιδιά μια ουτοπία. Ένα καλογυαλισμένο όνειρο με πολύχρωμες φανέλες σε μια ασπρόμαυρη ζωή γεμάτη εξαθλίωση, εκμετάλλευση, ναρκωτικά, πορνεία. Μια ζωή περιτριγυρισμένη από θάνατο.

Αν κάποιοι δικαιούνται να χτίζουν όνειρα και να πλάθουν ιστορίες με πρωταγωνιστή μια δερμάτινη μπάλα ποδοσφαίρου, αυτοί είναι οι πιτσιρικάδες. Είναι οξύμωρο αλλά το Μουντιάλ στην πατρίδα τους και η τεράστια σπατάλη πόρων στερεί από αυτά τα παιδιά κάθε είδους όνειρο και όχι απλώς το όνειρο μιας μεγάλης ποδοσφαιρικής καριέρας.

Ίσως πίσω από κάγκελα, πρόχειρες κατασκευές και λασπόνερα, ίσως μέσα στις υποτυπώδεις αλάνες που υπάρχουν στις φαβέλες να βρίσκονται οι πραγματικοί πρωταγωνιστές. Αυτοί που κλωτσάνε ξυπόλητοι μια μπάλα ή κάτι που μοιάζει με μπάλα και αν διαθέτουν ένα ζευγάρι παπούτσια ίσως να τρώνε και ξύλο για να τα προσέχουν και να μην τα χαλάσουν. Ίσως αξίζει αντί για τους δισεκατομμυριούχους αστέρες της μπάλας να δοθεί φωνή και αλληλεγγύη σε αυτούς που στριμώχνουν πολύχρωμα όνειρα σε μαυρόασπρες ζωές....

X – vi – 2014